

(Стратфор, 26.07.2012)

Кратак садржај

Шпански аутономни регион, Каталонија, објавио је 24. јула да ће следити пример других региона – Валенсије и Мурсије – и захтевати од централне владе да га спасава. Ово је најновији пример тога како европска финансијска криза ствара проблеме – не само међу државама, него и унутар самих држава-чланица. На нивоу једне државе два аспекта оличавају проблеме са којима се Европа суочава на супранационалном [\[1\]](#) и интернационалном нивоу:

1. Висок ниво дуговања у неким од региона поткопава способност централне владе за увођење мера штедње, и
2. Ова криза је повећала постојеће затегнутости између најразвијенијих и сиромашних, најнеразвијенијих, региона унутар једне државе.

Резултат је да су централне владе изузетно ограничене у избору мера за покушавање ублажавања ефеката финансијске кризе. Проблем регионалних и општинских дуговања поткопава владине напоре за смањивање трошкова, док, истовремено, непостојање солидарности међу регионима угрожава и политичку стабилност саме државе.

Анализа

У почетној фази, криза у ЕУ је – у првом реду – изазивала политичке напетости на супранационалном и међународном нивоу. На супранационалном нивоу, чланице ЕУ су водиле интензивне дебате са Бриселом о томе какве мере треба применити и у ком временском интервалу их треба примењивати. У међувремену, на међународном нивоу су одржавани самити шефова држава ради међусобне дискусије о будућим мерама.

У оба случаја, главне теме су биле обими економских реформи и њихова примена у временском току. Европска комисија (ЕК) је захтевала да чланице из Јужне Европе смање трошкове и повећају ефикасност својих фискалних и административних система. Државе Северне Европе – као што су Немачка, Холандија и Финска – те су предлоге често подржавале. С друге стране, државе Јужне и Источне Европе су тражиле еластичност у постављању временских циљева и захтеваних износа штедње, као и непрекидно финансијско помагање. У том смислу, дошло је до поделе унутар еврозоне: њених "централних" и њених "периферних" држава-чланица. Та подела се на првом месту испољавала на међувладиним нивоима.

У садашњој фази, та криза се шири на ниво унутар појединачних држава, јер се њихове централне владе суочавају са тешкоћама код примене мера строге штедње на регионалним и унутрашњим нивоима.

Многе европске земље су суочене са сличним проблемима: високо задужени региони који нису у стању да постигну постављене циљеве у смањивању трошкова, обраћају се својим централним владама тражећи више времена и већу финансијску помоћ – а то је и исто што и саме централне владе тих земаља траже од Брисела за себе. У годинама пре почетка кризе, увођење заједничке валуте – евра – отворило је регионима многих држава приступ јефтиним кредитима, а то је била у ствари и копија онога што се одиграло на интернационалном нивоу.

Процеп између региона и центра

Шпанија представља изразит пример тог феномена. Мадрид сада преговара са Бриселом о условима "за вађење из буле" шпанског банковног система. У оквиру тих преговора, шпански парламент је 18. јула изгласао смањивање трошкова од око 65 милијарди евра (78 милијарди америчких долара). Истовремено, Мадрид преговара и са аутономним регионима Шпаније о условима за финансијско спасавање најзадуженијих

Пише: Стратфор
недеља, 29 јул 2012 21:09

општина. До сада, три аутономна региона су најавила да ће тражити да их Мадрид спасава: Валенсија 20. јула, Мурсија 23. јула и Каталонија 24. јула. Вероватно је да ће још неки од региона следити тај пример.

Влада шпанског премијера Маријана Рахоја је, ради помоћи шпанским регионима, оформила 19. јула фонд са механизмом за "вађење из буле" у износу од 18 милијарди евра. Међутим, тај фонд може бити недовољан, јер се региони само у другој половини 2012. године суочавају са враћањем дугова у висини од 15 милијарди евра. Осим тога, и Мадрид пати од сопствених проблема у приступу финансијским тржиштима, јер је 23. јула принос [\[2\]](#) 10-годишњих шпанских државних обвезница достигао рекорд у еврозони, а то је добрим делом последица страха финансијских тржишта због проблема шпанских региона.

Италија се суочава са сличном ситуацијом. Премијер Марио Монти је 17. јула изразио забринутост због евентуалног банкрота региона Сицилије, који дугује 5,3 милијарде евра а недавно му је смањена кредитна вредност. Дуг региона Сицилије је само нешто мало нижи од 8% његовог БНП-а, што је врло високо ако се упореди са богатијим северним италијанским регионима, као што су Ломбардија и Венето, али ипак није толико висок као региона Кампаније и Абруца.

У циљу спречавања настајања кризе у региону Сицилије, Рим је најавио да би му послао 400 милиона, како би се омогућила исплата плата и пензија. Италијански лист "Ла stampa" је 23. јула објавио да се 10 најмногољуднијих градова Италије – укључујући Напуљ, Палермо и Ређио Калабрија суочавају са тешкоћама у својим финансијама.

И пред владом Португалије стоје слични проблеми. Она је у мају најавила формирање кредитног фонда у висини 1 милијарде евра како би се општинама омогућило да исплате краткорочне дугове својим лиферантима, зајмодавцима и банкама. Министар за парламентарна питања Португалије, Мигел Релвас, још у марту је најавио да је целокупни дуг општина и општинских предузећа те земље отприлике 7% БНП-а Португалије.

То су примери који показују да су локалне и регионалне власти једна од најважнијих препрека са којима се у смањивању свог дефицита суочава европска периферија. Нестабилна ситуација у тим регионима гура у вис приносе [државних] обвезница и поткопава поверење финансијских тржишта у способности Шпаније, Италије и

Пише: Стратфор
недеља, 29 јул 2012 21:09

Португалије да смање своју потрошњу и издатке. Штавише – напетости између регионалних влада и централне владе представљају чак и изазов уставном поретку неке земље, јер уставни Шпаније и Италије дају регионалним владама извесна кључна економска и политичка овлашћења.

Једни региони против других

Поред стварања економских и политичких напетости, европска криза ставља на испит и солидарност међу регионима унутар државе. Влада Баварске, једног од најбогатијих региона Немачке, најавила је 17. јула планове да стави под знак питања легалност система финансијске ре-дистрибуције у Немачкој. Тај систем је оформила некадашња Западна Немачка још својим уставом из 1949 године, у њега је ушла и Источна Немачка после уједињења са Западном, а сврха му је остварење једнаких животних стандарда за све регионе државе.

У жељи да смањи своје доприносе, Баварска, која у тај систем само уплаћује а ништа не добија, жели да се поново договори о интерпретацији тог система из 2005. После најаве Баварске, и регион Хесена – који исто као и Баварска само уплаћује, а ништа не добија – чији је највећи град Франкфурт, немачки финансијски центар, такође је изнео да разматра да ту шему редистрибуције изнесе као спор пред Федерални уставни суд – чиме само још више ескалира тај конфликт.

Сицилијина судбина у Италији је обновила дебату између индустријализованог и богатог севера те земље и пољопривредног, неразвијеног југа. Север тврди да је јавни сектор југа превелик, а одатле долазе и сталне оптужбе о корупцији и непотистичкој повезаности са организованим криминалом.

Председник региона Венето из северне Италије, Лука Заја је казао: "Помоћ некоме ко расипа, уствари и није помоћ. Не схватам како можемо помагати такве, који – као

Сицилија, имају 27.000 шумара, док их цела остала Италија има свега 8.000". Критика југа је и иначе била традиционални тон у тврдњама Леге норд, десничарске странке која је била део владе до пада Силвија Берлусконија у новембру 2011, а сада је главни извор парламентарне опозиције Монтијевој влади.

Економске последице политичких напетости

Криза у Европи је оголила финансијску крхкост региона и општина на европској периферији, што је са своје стране и одраз економске рањивости тих држава. Та криза је оголила и разлике међу регионима и прети да уништи ону солидарност која спаја различите регионе једне државе.

Ова политичка напетост је још и опаснија од економских ефеката кризе, јер она прети да уништи оне везе које обезбеђују целину једне државе. Главна слабост ЕУ је непостојање једног ефикасног система за трансфер средстава међу европским државама. А – ако државе-чланице и интерно репродукују ту слабост, то би могло да озбиљно угрози политичку стабилност самих држава-чланица еврозоне.

У том контексту, земље са интерним затегнутостима имају мало политичких опција, али и те су политички скупе и немају гаранције ефикасности:

1. Централне владе могу извршити већи притисак на регионе и увести нове законе како би повећале контролу над њима. Централне владе поседују извесну моћ да то учине, јер – регионима су потребна финансирања од стране државе. Али – ова стратегија би могла да поремети осетљиву равнотежу моћи између централне владе и региона. У неким случајевима, она би изискивала и уставне промене – а то је идеја коју становништво можда неће толерисати, посебно у случају ако би поновно преузимање овлашћења од стране централне владе било углавном вршено зато да уведе даља кресања трошкова које намеће ЕУ.

2. Централне владе би могле да од институција ЕУ затраже више директних интервенција – а то је стратегија коју већ и примењују Шпанија и Италија. Међутим – то не решава проблем неравнотежа до којих долази како међу државама ЕУ, тако и унутар њих самих. Штавише, ово и не додирује проблем обавезе за спровођења мера, што је још

нешто до чега долази како међу државама-чланицама ЕУ, тако и унутар њих самих.

Централне владе имају изузетно ограничен маневарски простор. Мадрид, Рим и Лисабон комбинују тражење помоћи од ЕУ са применом већих притисака на своје локалне власти. У међувремену, запајају се затегнутости између богатих и сиромашних региона како међу различитим државама ЕУ, тако и унутар тих држава – што показују и наведени примери из Италије и Немачке.

Ти конфликти нису нови, јер историјски посматрано, већина европских држава има регионална трвења, али – криза само погоршава те претходно постојеће затегнутости. Централне владе осећају притиске на свим нивоима, што им умањује способност да ублажавају ефекте ове кризе.

Најважнији и први императив једној држави је да чува свој територијални интегритет – то је концепт који је важнији и од чувања заједничке валуте, или од процеса продубљавања интеграције европског континента. Ако државе доспеју до тачке на којој сматрају да им је угрожен сопствени територијални интегритет, оне ће вероватно предузети било какве мере које сматрају неопходним да одбране своје основне интересе – па ма то значило и евентуални излазак из ЕУ.

Са енглеског посрбио: **Василије Клефтакис**

---

[1] (прим. ВК): Под овим изразом се подразумева однос чланица ЕУ са централом у Бриселу.

[2] (прим. В.К.): У суштини, то је "новоговор". Обичним речником, тај израз: принос –

Пише: Стратфор
недеља, 29 јул 2012 21:09

"yield", у ствари представља приход од камате коју купац (државне) обвезнице добија – зарађује. Ако је држава издала 10-годишње обвезнице са номиналном каматом од нпр. 3% , а покаже се да финансијско тржиште нема поверења у њену способност враћања главнице, онда курс државне обвезнице значајно пада – што доводи до драматичног повећања приноса од камате купцу. Али – тржиште онда за обвезницу од 1.000 евра са номиналном каматом од 3% не жели да плати 1.000 евра – него нпр. чак нпр. само 700 евра (ризик губитка). У том случају, купац не добија 3%, него 7,4% камате – а Шпанија, да би добила позајмицу од 1.000 евра за то мора платити преко 1400 евра, што је у ствари неподношљиво. Зато и није у стању да расписује нове зајмове под тим условом, него зависи од помоћи Европске централне банке, фондова за спасавање, итд.